

A hospice betegellátó tevékenység Magyarországon, 2008 - a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület statisztikai adatfelmérése alapján

Összeállította:
Dr. Hegedűs Katalin
a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület elnöke
www.hospice.hu

2008-ban 49 betegellátó intézmény illetve csoport végzett hospice tevékenységet Magyarországon, héttel kevesebb, mint az előző évben. Ennek oka, hogy azok szervezetek, amelyek még nem rendelkeztek OEP finanszírozással, egyre nehezebben tudták fenntartani magukat, másrészt a minimumfeltételek¹ betartása (multidiszciplináris team, hospice képzettség megléte) is sok nehézséget okozott számos ellátónak.

A szervezeti megoszlás a következő volt:

- 12 hospice bentfekvő részleg (176 ágygal)
- 30 hospice otthoni ellátó csoport
- 4 ápolási otthonban ill. idősek otthonában hospice jellegű ellátás (34 ágygal)
- 3 hospice mobil team (kórházi, ill. intézményi hospice támogató csoport)

Összesen 210 hospice ágy volt 2008-ban.

(a hospice ellátókat ld. az 1. sz. mellékletben)

OEP finanszírozást 39 szervezet kapott hospice ellátásra: 11 bentfekvő hospice osztály (részleg) és 28 otthoni ellátó csoport. Az OEP finanszírozás a pályázati úton befogadott bentfekvő részlegek esetében a 43/1999-es finanszírozási kormányrendelet 8. melléklete alapján krónikus ellátások címszó alatt, kiemelt rehabilitációs ellátásként történt (1,7-es szorzó), az otthoni hospice ellátás esetében 43/1999.(III.3.) Korm. rendelet 35.§-a alapján az otthoni szakápolás 1,2-es szorzójával.

2008 folyamán az otthoni hospice ellátásban rendeletmódosítás következett be: a 193/2008 (VII.31.) Kormányrendelet - Otthoni szakápolás finanszírozása (a 43/1999 (III.3.) Kormányrendelet módosítása), amely szerint az OEP az otthoni szakápolásra és otthoni hospice ellátásra elkülönített keretét a megyék között lakosságszám arányában osztja fel. A rendelet 2008. októbertől érvényes, és a megyék (MEP-ek) által történő szerződés kötést teszi lehetővé. A rendeletmódosítás következtében az OEP 2008 decemberében kétszeres összeget, 600 millió Ft-ot különített el az otthoni hospice ellátás fejlesztésére. (A rendeletmódosítás 2009 januárjától érezteti a hatását.)

2008-ban 4527 volt az ellátott hospice betegek száma az adatszolgáltató 45 szervezet szerint (1991 és 2008 között összesen **30.468**). Ebből a bentfekvő részlegek 2140, az otthoni hospice szolgálatok 2012 hospice beteget láttak el, a járóbeteg szakellátás keretében 375 beteg jelent meg. A daganatos betegek aránya 90% volt, az átlagos gondozási idő 45 nap. A bentfekvő részlegekben az ágykihasználtság 83%-os, a bekerülésre várakozási idő átlagosan 12 nap, a halálozási arány 73%. A bekerülésre várakozó betegek közül 323-an haltak meg, ami arra utal, hogy nagy hiány van ilyen intézményekből. Az otthoni ellátó szolgálatokban az ellátott

¹ 15/2004. (III.8.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X.20.) ESZCSM rendelet módosításáról. (Hospice Minimumfeltételek)

napok száma 62.626, a halálozási arány 75%, az otthon bekövetkezett halálozás 53%, és összesen 23 beteget utasítottak el kapacitáshiány miatt.

Az otthoni hospice tevékenység %-os megoszlása a következő (zárójelben feltüntettük az előző évi adatokat): ápolás: 62% (58,85%); tartós fájdalomcsillapítás: 19,4 % (24,3%); gyógytorna: 3,8% (3,15%); fizioterápia: 0,7% (0,86%), szociális tevékenység: 1,8% (2,99%); diétás gondozás: 2,4% (1,4%); mentálhigiénés tevékenység: 2,5% (3,27%); gyógyszerelés, palliatív terápia: 7,2 % (5,18%). Sajnos ezek az arányok nem tükrözik a hospice ellátás komplexitását!

A leggyakoribb daganatos betegség diagnózisok: légzőrendszeri, emésztőrendszeri, emlő, prosztata és fej-nyak tumorok.

Komplex tevékenységet Budapesten, Miskolcon és Pécsen találhatunk. A Budapest Hospice Ház (Magyar Hospice Alapítvány) a bentfekvő részlegen és az otthoni ellátás koordinációs központján kívül helyt ad fájdalomambulanciának, pszichoonkológiai rendelésnek, telefonos lelkeségély-szolgálatnak, gyászcsoporthoz és nappali szanatóriumnak is. A miskolci Erzsébet Hospice Otthon (Erzsébet Hospice Alapítvány) is hasonló szolgáltatásokat működtet. Pécsen bentfekvő, otthoni és szociális ellátás, valamint oktatási központ működik.

A személyi ellátottság a következőképpen változott az elmúlt években:

Hospice személyzet, 2007	Hospice személyzet, 2008
95 orvos	103 orvos
435 ápoló	509 ápoló
62 gyógytornász	73 gyógytornász
47 pszichológus/mentálhigiénikus	53 pszichológus/mentálhigiénikus
95 önkéntes	133 önkéntes
31 lelkész	35 lelkész
37 szociális munkás	43 szociális munkás
34 dietetikus	40 dietetikus
43 adminisztrátor/koordinátor	46 adminisztrátor/koordinátor
7 foglalkozás terapeuta	9 foglalkozásterapeuta
8 gyászolókat segítő	14 gyászolókat segítő
4 mentőtiszt	4 mentőtiszt
1 fizioterápiás asszisztens	-
Összesen: 899 fő	Összesen: 1062 fő

A hospice minimumfeltételekről szóló rendelet (15/2004. (III.8.) ESZCSM rendelet) előírja a tanfolyami végzettséget minden hospice munkatárs számára. Az adatszolgáltatás szerint a hospice-okban dolgozók közül az orvosok 60,1%-a, az ápolók 69,7 %-a gyógytornászok 62,7%-a, a pszichológusok/mentálhigiénikusok 72,9%-a, az önkéntesek 73,7%-a, a lelkészek 31,4%-a, a szociális munkások 41,8%-a, a dietetikusok 59,8%-a, az adminisztrátorok/koordinátorok 69,5%-a, a foglalkozásterapeuták 44,4%-a és a gyászolókat segítő 78,5%-a végzett hospice tanfolyamot vagy palliatív továbbképzést.

2008-ban 943-an végeztek el valamilyen akkreditált és 144-en egyéb hospice továbbképzést, összesen tíz helyszínen 1087 fő. (Ld. a 2. sz. mellékletet is.)

A működés forrásait tekintve az OEP támogatás csak mintegy 50%-át teszi ki a valódi hospice ellátásnak, és az igazi, minőségi hospice működéshez szükséges az egyéb források

keresése is. A 45 adatközlő közül 29 jelezte, hogy az OEP vagy a szociális bevételeken túl egyéb forrást is felhasználtak 2008-ban:

Hospice szolgálat neve (hospice tevékenység kezdete)	Egyéb források
Magyar Hospice Alapítvány (1991)	SZJA 1%-a, pályázat (NCA), önkormányzati támogatás, adományok
Szombathelyi Hospice Alapítvány (1992)	SZJA 1%-a, pályázatok (NCA), önkormányzat, vállalkozók, magánszemélyek adományai, gyógyszercegek
Miskolc, Erzsébet Hospice Alapítvány (1994)	SZJA 1%-a, pályázatok (NCA, National Association of Social Workers), adományok
Tatabánya, Hospice Szeretetszolgálat Alapítvány (1994)	SZJA 1 %-a, alapítványi támogatás, adományok
Gyula, Pándy Kálmán Kórház Hospice (1994)	Alapítványi támogatás
Debrecen, Szent Erzsébet Hospice Házi Beteg gondozás (1994)	Szt. Erzsébet Otthon támogatása
Miskolc, Erzsébet Hospice Otthon (1995)	Alapítványi támogatás, adományok
Budapest, László Kórház (1995)	Alapítványi támogatás
Pécs, Szociális Háló Egyesület (1996)	SZJA 1%-a, adományok
Kaposvár, Nevitt Cindy Szolgálat (1996)	Vállalkozói támogatás, alapítványi támogatás, adományok
Sóstói Idősek Otthona, Hospice Részleg, Naplemente Alapítvány (1997)	SZJA 1%-a, Pályázat (NCA), önkormányzat
Tatabánya, Nefeletjs Ápoló Ház (1999)	SZJA 1%-a, alapítványi támogatás
Dombóvár, "Életet az Éveknek" Alapítvány (2001)	SZJA 1%-a, pályázat, adományok, jótékonyági rendezvény
Dombóvár, Alkony-Támasz Alapítvány (2001)	SZJA 1%-a, alapítványi támogatás, adományok
Pécs, Betegápoló Irgalmas Rend, Hospice (2004)	SZJA 1%-a, adományok
Eger, Agria 2000 (2004)	Adományok (tárgyi eszközök)
Eger, Markhot Ferenc Kórház, Hospice (2004)	Adományok
Hódmezővásárhely, Csernai Kft (2004)	Adományok (tárgyi eszközök)
Zalaegerszeg, Mónika Bt (2004)	Alapítványi támogatás, adományok
Pécs-Baranyai Hospice Alapítvány (2004)	SZJA 1%-a, alapítványi támogatás, adományok
Budapest, Szent Rita Szolgálat (2004)	Adományok
Budapest, Gondoskodás 2000 (2004)	Pályázat (Pest megyei vállalkozásfejlesztés) adományok
Békéscsaba, Czachó Bt (2004)	Adományok
Salgótarján, Tábita Bt (2004)	Alapítványi támogatás
Budapest Hospice Ház (2005)	Pályázatok, vállalkozók, magánszemélyek adományai
Szeged, Gondoskodás 2003 (2005)	Alapítványi támogatás
Majosháza, Református Egyházközség Szolgálat (2005)	SZJA 1%-a, Pályázatok (NCA + egyházi)
Veszprém, Fehér Galamb (2005)	SZJA 1%-a, pályázat (NCA), adományok (cégektől+tárgyi eszközök)
Cegléd, Homecare 2002 (2005)	Alapítványi támogatás

Ez a menedzsment fejlődését jelzi az előző évhez viszonyítva, amikor csak 20 szervezet használt fel egyéb forrásokat. Említésre méltó, hogy 13 hospice szervezet rendelkezik az SZJA 1 %-ának bevételeivel, és 6 hospice ellátó nyert NCA pályázati támogatást!

A szervezetek által kiemelt legfőbb nehézségek az alábbi problémák köré csoportosulnak (zárójelben az említések száma):

- Alulfinanszírozottság (11)

- Házi orvosok nem megfelelő hozzáállása, ismerethiány, információ hiány, információ elakadása (10)
- Vizitkeret, vizit elszámolási rendszer (3)
- Képzett szakemberek felkutatása, megtartása (3)
- Kevés pályázati lehetőség (3)
- Várostól, kórháztól való távolság, közlekedési nehézségek (3)
- Nem megfelelő elismertség, a jövő bizonytalansága (2)
- Párhuzamos ápolás (2)
- Bevételek tervezhetetlensége (1)
- Humán erőforrás hiánya (1)
- Más ápolási intézmények gyenge struktúrája (1)
- Túl későn kerül a beteg a rendszerbe (1)
- Várakozási idő kiszámíthatatlansága (1)
- Ápoló személyzet leterheltsége (1)
- Hospice részleg hiánya (1)
- Közelben nem indult tanfolyam (1)

A hospice ellátókról és ellátásról részletes információ található a www.hospice.hu honlapon.

1. sz. melléklet: Hospice betegellátó tevékenységet végzők Magyarországon, 2008

Hospice/palliatív bentfekvő részlegek²

1. Gyula, Pándy Kálmán Kórház	(1994)	20 ágy
2. Budapest, Szent László Kórház	(1995)	10 ágy
3. Miskolc, Semmelweis Kórház	(1995)	20 ágy
4. Budapest, MAZSIHISZ Szeretetkórház	(2001)	10 ágy
5. Pécs, Irgalmas Hospice	(2004)	23 ágy
6. Pécs, megyei Kórház	(2004)	5 ágy
7. Eger, Markhot F. Kórház	(2004)	20 ágy
8. Esztergom, Vaszary F. Kórház	(2004)	10 ágy
9. Budapest Hospice Ház	(2005)	10 ágy
10. Nagykanizsa, Városi Kórház	(2006)	9 ágy
11. Nagyatád, Városi Kórház	(2007)	15 ágy
12. Budapest, Korányi Kórház	(2007)	24 ágy
Összesen:		176 ágy

Ápolási otthonok és idősek otthonai, ahol hospice ellátás folyt

1. Sóstó, Idősek Otthona	(1997)	10 ágy
2. Sellye, Ápolási Intézet	(1998)	4 ágy
3. Tatabánya, Nefelejcs Ápolóház	(1999)	5 ágy
4. Hajdúböszörmény, Idősek Otthona	(2002)	15 ágy
Összesen:		34 ágy

Hospice otthoni ellátást végző szolgálatok

1. Bp., Magyar Hospice Alapítvány	(1991)
2. Szombathely, Hospice Alapítvány	(1992)
3. Miskolc, Erzsébet Hospice Alapítvány	(1994)
4. Tatabánya, Hospice Szeretetszolgálat Alapítvány	(1994)
5. Debrecen, Szent Erzsébet Hospice	(1994)
6. Pécs, Szociális Háló Egyesület	(1996)
7. Kecskemét, Ölelő Kéz Alapítvány	(1995)
8. Kaposvár, Nevitt Otthonápolási Szolg.	(1999)
9. Szegedi Hospice Alapítvány	(2002)
10. Pécs-Baranyai Hospice Alapítvány	(2004)
11. Békéscsaba, Csachó Eü.Bt	(2004)
12. Hódmezővásárhely, Csernai Kft	(2004)
13. Recsk, Rencia Bt	(2004)
14. Eger, Agria 2000 Kft	(2004)
15. Esztergom, Vaszary Kolos Kórház	(2004)
16. Mátraterenye, Koher Bt.	(2004)
17. Salgótarján, NRG-i	(2004)
18. Salgótarján, Tábita Bt	(2004)
19. Nagykanizsa, Ápoló Kéz	(2004)
20. Zalaegerszeg, Mónika Kft	(2004)
21. Budapest, Szent Rita Kft.	(2004)
22. Budapest, Gondoskodás 2000 Bt.	(2004)
23. Szolnok, Morpheus Kft	(2005)
24. Novaj, Menedékhely Alapítvány	(2005)
25. Szeged, Gondoskodás 2003 Bt	(2005)
26. Ercsi, Benedikt 2001 Eü. Kft	(2005)
27. Majosháza, Református Egyházközségek	(2005)
28. Cegléd, Homecare 2002 Bt	(2005)
29. Váci Homecare Bt	(2005)
30. Veszprém, Fehér Galamb Alapítvány	(2005)

² Zárójelben az alakulás, illetve a hospice ellátás elkezdésének éve látható

Hospice mobil team-ek (intézményi támogató csoportok)

1. Dombóvár, „Életet az éveknek” Alapítvány (2001)
2. Dombóvár, Alkony-Tamasz Alapítvány (2001)
3. Budapest, Magyar Hospice Alapítvány (2001)

2. sz. melléklet: Hospice képzések, 2008

szervező	akkreditált alapképzés	akkreditált továbbképz. ápolóknak	akkreditált orvosképzés	egyéb akkreditált képzés	1 napos továbbképzés	hospice szakápoló képzés	nem akkreditált képzés
Budapest MHPE - ETI	2x40 óra 50 fő						
Szeged MHPE - Szegedi Hospice Alapítvány				MHPE VIII. kongresszus, Szeged 250 fő			
Miskolc, EHA	4x40 óra, 151 fő	2x40 óra, 71 fő	"Palliatív Műhely", 10x2 óra/hó, 8 fő				
Budapest, Magyar Hospice Alapítvány			Budapest, "Komplex palliatív ellátás az orvosi gyakorlatban 10 óra, 45 fő (2 alkalom)				Budapest, 1 - ápolók- 10 fő 1 - gyógy- tornász 25 fő 2 - önkéntes, 85 fő kelet-európai szakemberek - 24 fő
Nyíregyháza- Sóstó				Hospice konferencia 100 fő			
Pécs, Szociális Háló	3x40 óra 72 fő	1x40 óra 14 fő					
Mátraterenye, Koher Bt					1 - 20 fő		
Mártély, Csernai Kft							Személyiség- fejlesztő tréning
Cegléd, Homecare 2002 Bt.				Regionális Otthoni Szakápolás és Hospice Konferencia 120 fő			
Budapest, Gondoskodás 2000				"Ápolni és nem pátyolni" 3x6 óra 62 fő			